

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษยชาติคือการแต่งกาย โดยในปัจจุบัน นอกเหนือจากการเป็นปัจจัย 4 ของมนุษย์ที่จะขาดไม่ได้แล้ว เสื้อผ้าและการแต่งกายในปัจจุบันยังเป็นเหมือนเครื่องประดับชิ้นหนึ่ง หรือเพื่อสร้างลักษณะเฉพาะให้แก่ผู้สวมใส่ เช่น ฐานะทางสังคม ความโดดเด่นเพื่อดึงดูดเพศตรงข้าม ตลอดจนการใส่เสื้อผ้าเพื่อป้องกันร่างกายที่อาจเกิดอันตรายจากภัยต่างๆ เช่น เสื้อผ้ากีฬา เสื้อผ้าสำหรับพนักงานดับเพลิง รวมทั้งภัยที่เกิดจากความรู้สึกทางจิตใจ เป็นต้น (อภิสิทธิ์ ไส้ศัตรู โกล, 2535: 1)

การใส่เครื่องแบบ มีการเริ่มต้นขึ้นในประวัติศาสตร์คือ ตัวอย่างเครื่องแบบในยุคต้นของกองทัพจักรวรรดิโรมัน และในอารยธรรมอื่นๆ ในสมัยโบราณ ส่วนเครื่องแบบสมัยใหม่นั้น จะแบ่งประเภทออกด้วยหน้าที่การทำงาน หรืออาชีพต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงตัวตน และพื้นที่ในสังคมของพวกเขาที่แตกต่างกันไป (บราลี จิระพงษ์สุวรรณ, 2558: 2)

ยุกติ มุกดาวิจิตร (2556) กล่าวว่า เครื่องแบบเป็นหนึ่งในเครื่องมือจัดการทางสังคม ซึ่งเอาไว้แบ่งแยกผู้คนตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ในสังคมได้ แต่ที่เครื่องแบบมีอำนาจกว่านั้นก็คือ เครื่องแบบสามารถกำกับควบคุมผู้ที่สวมเครื่องแบบให้อยู่ในร่องในรอยตามระเบียบได้ การที่บุคคลหนึ่งอยู่ในเครื่องแบบแบบหนึ่งก็จะถูกกำหนดให้ต้องมีพฤติกรรมแบบหนึ่ง ซึ่งคนในสังคมจะเป็นผู้จับตามองว่า ผู้สวมเครื่องแบบนั้นๆ มีพฤติกรรมอย่างไร บุคคลที่จะสวมเครื่องแบบจึงเปรียบเสมือน ถูกเครื่องแบบควบคุมเอาไว้ให้อยู่ตามระเบียบของเครื่องแบบนั้นๆ

อภิสิทธิ์ ไส้ศัตรู โกล (2535) ได้กล่าวว่า เครื่องแบบเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างระเบียบวินัย แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงเครื่องแบบอย่างเดียว ที่จะเป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในสังคมได้สำเร็จ หลายๆ องค์การเมื่อนำเครื่องแบบมาใช้ ก็ไม่ได้หมายความว่าก่อให้เกิดผลดีเสมอไป เช่น นักเรียนสายอาชีวะ ที่มักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน เนื่องจากการรับรู้เรื่องสถาบันที่แตกต่างจากเครื่องแบบที่แตกต่างกัน แต่บางองค์กร การนำเครื่องแบบมาใช้ก็อาจจะเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กร และสร้างอัตลักษณ์ที่เด่นชัดให้แก่องค์กร เช่น เครื่องแบบของแอร์โฮสเตส เป็นต้น

ขณะที่ พลโทสรรเสริญ แก้วกำเนิด (2556) ได้มองว่า เครื่องแบบเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการจัดระเบียบ สร้างความเชื่อถือศรัทธาในบทบาทหน้าที่ของผู้สวมเครื่องแบบนั้น และบนเครื่องแบบก็จะมีการประดับเครื่องหมาย ที่จะสามารถบ่งบอกได้ว่า ในหมวดหมู่นั้น องค์การนั้น ใครมีลำดับการบังคับบัญชาในองค์กรอย่างไร นอกจากนี้ แม้เครื่องแบบของข้าราชการ ทหาร หรือตำรวจ อาจจะดูมีความอึดอัดอยู่บ้าง แต่การสวมเครื่องแบบที่มีความพอดีตัว จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีแก่ผู้ใส่และช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือศรัทธาแก่ผู้พบเห็น และเครื่องแบบก็ยังเป็นเครื่องมือสะท้อนความเป็นองค์กรแก่ผู้พบเห็น เช่น หากทหารขึ้นรถเมล์แล้วไม่ยอมลุกให้คนชรา นั่ง ก็จะถูกตำหนิได้ทั้งองค์กรทหาร เป็นต้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2555: 3) กล่าวว่า เครื่องแบบทั้งหลายนั้นล้วนถูกสร้างขึ้นเพื่อทำลายตัวตนของผู้ใส่ ตัวตนของผู้สวมจะหายไป เหลือเพียงอวัยวะชิ้นหนึ่งขององค์กร องค์กรจึงควบคุมเขาได้ง่าย เมื่อคนเราสวมเครื่องแบบ ก็เปรียบได้ว่าบุคคลคนนั้นสวมความเป็นองค์กรของเขาอยู่ การสวมเครื่องแบบจึงเป็นการทำให้ผู้สวมระลึกตนอยู่เสมอว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีลำดับชั้น มีสถานภาพ มีหน้าที่ของตน และจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามแนวทางขององค์กรนั้นเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้

หากเรากล่าวถึงเครื่องแบบในระบบบริหารราชการของไทยแล้ว ต้องบอกว่าเครื่องแบบนั้นมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ทั้งจากหลักฐานตุ๊กตาปั้นสังคมโลกในสมัยสุโขทัย ซึ่งนักวิชาการให้ความเห็นว่าเครื่องแบบของขุนนาง ทหาร สวมเสื้อแขนสั้นคอกลม กางเกงขาสั้นแค้เข้า มีผ้าผูกที่เอว จากนั้นก็มีวิวัฒนาการมาตายุคสมัย เช่น ชุดราชประแตน จนกระทั่งชุดข้าราชการสีทากิในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ชินตาและเข้าใจได้ว่า บุคคลที่สวมชุดทากิมีขีดเครื่องหมายประดับอยู่บนบ่าหรือหน้าอก ประกอบอาชีพบริหารราชการ ดำรงสถานภาพเป็นข้าราชการที่รับเงินเดือนจากรัฐบาล เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของรัฐบาล แต่ในบางรายละเอียด ประชาชนอาจจะให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมตามประสบการณ์ของผู้พบเห็นว่า พวกสวมเครื่องแบบเป็นเจ้าคนนายคนของเขา หรือพวกใส่เครื่องแบบอาจจะเป็นผู้รับใช้คอยให้บริการของเขาก็ได้ (อภิสิทธิ์ ไส้ศัตรู โกล, 2535: 2)

ซึ่งยุกติ มุกดาวิจิตร (2556) ก็ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา คนใส่เครื่องแบบจะมีเพียงแค่ตำรวจหรือทหารเท่านั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มองค์กรที่ต้องแสดงไว้ซึ่งอำนาจ แต่ข้าราชการทั่วไปจะไม่ได้มีเครื่องแบบให้สวมใส่ เนื่องจากถือว่าเป็นผู้ให้บริการประชาชน ไม่จำเป็นต้องแสดงไว้ซึ่งอำนาจอันใด

ในอดีต เครื่องแบบข้าราชการไทยนั้น ถูกมองให้เป็นรางวัล เพื่อสร้างขวัญกำลังใจสำหรับข้าราชการหรือขุนนางที่ทำความดีความชอบในแผ่นดิน และเครื่องแบบยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนพระมหากษัตริย์ มีสิทธิอันชอบธรรมในการว่าราชการต่างพระเนตรพระกรรณ เครื่องแบบข้าราชการในอดีตจึงเป็นเครื่องบ่งบอกสถานภาพของข้าราชการผู้นั้นในเวลาเข้าเฝ้าหรือว่าราชการ ซึ่งตำแหน่งที่นั่งตลอดจน

แบบเสื้อผ้าจะมีลักษณะเฉพาะว่าใครอยู่ตำแหน่งใด การแต่งกายแบบใดควรจะนั่งเข้าเฝ้าอยู่ตรงไหน (อภิสิทธิ์ ไส้ศัตรูไกล, 2535: 36)

ปัจจุบันเครื่องแบบปฏิบัติราชการของข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้ระบุไว้ว่าเป็นชุดกากีแขนยาวคอพับหรือขอแบะ ซึ่งปลัดอำเภอนับเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่ง โดยกรมการปกครองได้กำหนดชุดกากีแขนยาวคอพับไว้เป็นเครื่องแบบตรวจราชการเพื่อความเป็นเอกภาพ สาเหตุที่เป็นสีกากีนี้นักวิชาการหลายท่านได้สันนิษฐานจากพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า สีกากี เป็นภาษาเปอร์เซีย แปลว่าสีของแผ่นดิน และมีพระประสงค์นำมาใช้กับเครื่องแบบของตำรวจ เพราะตำรวจต้องเป็นตำรวจของแผ่นดิน บำบัดทุกข์ให้ความร่มเย็นเป็นสุข รักษาความสงบปลอดภัยให้แก่ประชาชนที่อยู่ในแผ่นดิน ข้าราชการพลเรือนก็เช่นเดียวกัน ที่จะต้องทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชน หรือเป็นข้าราชการของแผ่นดิน (อภิสิทธิ์ ไส้ศัตรูไกล, 2535: 74) นอกจากนี้ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2555) ยังกล่าวว่า การกำเนิดเครื่องแบบในยุคปัจจุบันของประเทศไทยนั้น สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมอำนาจ หรือโครงสร้างทางอำนาจในสังคมไทยราว 100 ปีก่อน ซึ่งมีคำว่า “ความรู้คืออำนาจ” ผู้มีความรู้เป็นผู้ที่มีอภิสิทธิ์ แต่ก็ยังจำเป็นที่จะต้องถูกควบคุมด้วยอำนาจที่อยู่สูงขึ้นไป ดังนั้น ผู้มีความรู้จึงต้องมีเครื่องแบบ ไม่ว่าจะเป็น ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เพื่อควบคุมให้การประพฤติปฏิบัติอยู่ในร่องในรอย แต่ทว่าในเรื่องสีกากีนี้นักวิชาการกลับให้ความเห็นว่า สีกากีเป็นสีที่แสดงถึงความเป็นเมืองขึ้น (อาณานิคมของอังกฤษ) ซึ่งปัจจุบัน สีกากีหลงเหลือเพียงเครื่องแบบของตำรวจและข้าราชการพลเรือนเท่านั้น

ชูวิทย์ เลาสุริโยธิน (2556) เจ้าของร้านตัดเครื่องแบบที่เปิดทำการมากกว่า 50 ปี ได้ให้ข้อสังเกตว่า รูปแบบของเครื่องแบบต่างๆ นั้น ตั้งแต่ดำเนินการมาไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเครื่องแบบเป็นสิ่งที่มีความเป็นมาตรฐาน มีระเบียบกฎหมายกำหนดควบคุมเอาไว้ชัดเจน จะมีเปลี่ยนก็เพียงเนื้อผ้าลายผ้า หรือสีผ้า ที่มีการพัฒนาไปตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเช่นชุดฝึกของทหาร ที่เปลี่ยนจากลายพรางใบไม้ เป็นลายดิจิทัล เป็นต้น แนวคิดในการพัฒนาเครื่องแบบของข้าราชการไทยนั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิรูปสยามในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยหลังจากการเสด็จประพาสยุโรปในครั้งแรก พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้มีการปรับปรุงเครื่องแต่งกายทหารครั้งใหญ่ จนกระทั่งเครื่องแต่งกายทหารสยาม มีรูปแบบคล้ายกับทหารตะวันตกอย่างแท้จริง โดยมีการตราพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวทหาร ร.ศ. 116 (กฤติยา ตันติกุล, 2559) ขึ้นมาเป็นฉบับแรก และจึงมีพระราชกำหนดเครื่องแต่งกายทหารเหล่าอื่นๆ และข้าราชการประเภทอื่นตามมาจากหลัง ซึ่งแม้ว่าสยาม (ประเทศไทย) นั้น เป็นประเทศที่มีภูมิอากาศร้อนชื้น แต่ก็ยังต้องรับเอาวัฒนธรรมของประเทศตะวันตกมาใช้ เพื่อแสดงให้เห็นชาติตะวันตกเห็นถึงความมีอารยะ ในยุคสมัยของการล่าอาณานิคมนั่นเอง

ปัจจุบันเครื่องแบบยังคงเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ การแสดงถึงองค์กรที่สังกัด และลำดับชั้นการบังคับบัญชาอยู่ก็จริง แต่ทว่าเมื่อนึกถึงในแง่มุมของการใส่เครื่องแบบที่มีลักษณะเข้ารูป

อี๊ดและรอนนั้น อาจจะดูไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2550 พล.ต.อ.เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในขณะนั้น เคยให้สัมภาษณ์กับนักข่าวเกี่ยวกับแนวคิดที่จะปรับปรุงรูปแบบของตำรวจว่า “ที่ผ่านมา ตำรวจมีชุดเครื่องแบบหลักคือสีกากีแบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่บ้านเราเป็นเมืองร้อนเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงาน เช่น ตำรวจจราจร ใส่แขนยาว ใส่หมวกปฏิบัติหน้าที่ก็จะร้อน และมีปัญหาสุขภาพร่างกายเจ้าหน้าที่ทั่วไปใส่เครื่องแบบก็ร้อน ไม่กระชับ เวลานั่งทำงาน เมื่อร้อนมากก็เปิดแอร์มาก ทำให้สิ้นเปลืองพลังงาน จึงให้ช่วยกันพิจารณาชุดตำรวจแบบใหม่เพิ่มเข้ามา เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กับชุดเดิมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานคล่องตัว โดยมีองศาเสื้อ บางๆ สีกากี.... ส่วนเครื่องหมายที่ติดก็ให้พิจารณาไปเลยว่าจะปักติดหรือใช้ติดตุ๊กแกก็ได้ (ปัจจุบันเป็นแบบเข็มกลัด) ส่วนหมวกก็ให้ใช้หมวกเบเรต์ รองเท้าก็ไม่ใช้คอมแบต เป็นรองเท้ายางเพื่อความดูดีและคล่องตัว...” แต่สุดท้ายก็ยังไม่ได้มีการปรับปรุงรูปแบบตำรวจมาจนถึงปัจจุบัน

ในขณะที่ชุดฝึกของนักศึกษาวิชาทหาร (รด.) ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพต่อการใช้งานมากขึ้น ตามที่ประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 9 ธันวาคม 2559 มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงกลาโหม เสนอแก้ไขกฎกระทรวงเกี่ยวกับเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารและเครื่องแบบของผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพ.ศ. 2521 โดยมีการเพิ่มลักษณะเครื่องแบบของนักศึกษาวิชาทหารขึ้นมาเพราะอดีตจะมีเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารรูปแบบเดียวคือเสื้อเขียวกางเกงเขียวและนำชายเสื้อใส่ในกางเกงซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศของไทย โดยเรียกว่าชุดเวสต์เมอร์แลนด์ ซึ่งจะระบายความร้อนได้ดีกว่าเดิม เพื่อป้องกันโรคลมแดด (ฮีทสโตรก) และเพิ่มความคล่องแคล่วในการฝึกภาคสนาม

อีกองค์กรหนึ่งซึ่งให้ความสำคัญกับเครื่องแบบมาก นั่นก็คือสายการบินต่างๆ เช่น สายการบินเอทิฮัดซึ่ง Aubrey Tiedt รองประธานฝ่ายบริการผู้โดยสารได้กล่าวว่า

“เครื่องแบบเป็นมากกว่ายูนิฟอร์ม แต่มันคือแนวคิดที่ผ่านการพิจารณาเป็นอย่างดี เป็นดังคำประกาศเพื่อการสร้างสรรค์ยุคทองแห่งเที่ยวบิน เป็นการกลับมาอย่างยิ่งใหญ่ของความหรูหราความดึงดูดใจและความมีระดับแบบคลาสสิก โดยนำเสนอผ่านบุคลากรทั้งชายและหญิงของเรา ซึ่งจะกลายเป็นรูปลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ และไม่ว่าคุณจะอยู่ที่ใดในโลกคุณจะสามารถได้ว่าเราคือเอทิฮัด”

สายการบินไชน่าแอร์ไลน์ที่กล่าวว่า

“...ชุดเครื่องแบบใหม่เป็นการแสดงออกถึงการออกแบบชุดร่วมสมัยโดดเด่นด้วยบลิ๊กลีที่ต่างกัน ในสัดส่วนที่ไม่ซ้ำกัน เพื่อสร้างไฮไลต์ที่สะดุดตา การออกแบบยังคงรักษารูปแบบชุดที่พาดังเดิมแต่รวมเข้ากับรูปลักษณ์และแนวคิดของแฟชั่นสมัยใหม่ ผลลัพธ์ที่ออกมาช่วยเสริมสร้างรูปร่างให้ดีขึ้นและทำให้ผู้สวมใส่ทั้งชายและหญิงมีรูปลักษณ์ที่กระฉับกระเฉง การออกแบบให้ความสำคัญในด้านฟังก์ชันการใช้งานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ทั้งบนอากาศและบนภาคพื้นดินสามารถยกแขนและก้มตัวได้สะดวก เพิ่มความคล่องตัวในการทำงาน ฟังก์ชันการใช้งานของรองเท้าเข้าสู่ชุดก็ได้รับการพิจารณาอย่างดีเช่นกัน

เพื่อให้เกิดความสบายเมื่อจำเป็นต้องยืนเป็นเวลานานซึ่งเป็นลักษณะการทำงานของพนักงานบนเครื่องบิน
รองเท้าสวมใส่แบ่งเป็นรองเท้าสันสูงสำหรับการเดินทางและส้นแบนสำหรับการทำงาน...”

และสายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิค

“...เครื่องแบบ(ของสายการบินนี้) ได้ออกแบบขึ้นภายใต้แนวคิดของความทันสมัย สว่างและ
โดดเด่น เพื่อแสดงถึงสายการบินของเอเชียที่มีความทันสมัย เปี่ยมด้วยคุณภาพ ความมีระดับและการให้
บริการที่เป็นเลิศ เครื่องแบบพนักงานชุดใหม่เป็นการพัฒนามาจากเครื่องแบบในปัจจุบัน โดยนำเอา
จุดเด่นต่างๆ เช่น สี โลโก้ของสายการบิน คอปกแบบตั้งและปกอกแขน รวมทั้งกระโปรงยาวอีกด้วย และ
เพื่อความสบายในขณะสวมใส่ ยังมีการใช้เนื้อผ้าแบบใหม่ที่มีความยืดหยุ่นมาใช้ในส่วนต่างๆ เครื่องแบบ
ชุดใหม่นี้ยังคำนึงถึงสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานเป็นสำคัญ” เป็นต้น

ซึ่งบ่งบอกได้ว่าองค์กรที่เกี่ยวกับกับสายการบินนั้น ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่สื่อผ่าน
เครื่องแบบมาก แต่ก็มีได้หมายความว่าละเลยประสิทธิภาพในการทำงานไปด้วย กล่าวคือ หาก
การออกแบบเครื่องแบบของพนักงานสายการบิน (ลูกเรือ) นั้น ได้ถูกออกแบบให้มีความเหมาะสมต่อ
การปฏิบัติหน้าที่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนชุดบนเครื่องแต่อย่างใด แต่หากเครื่องแบบที่ใส่นั้น ไม่เหมาะสม
ต่อการปฏิบัติหน้าที่บนเครื่องแล้วก็จะมีการเปลี่ยนระหว่างเดินทาง เช่น สายการบินโคเรียนแอร์ ที่ลูกเรือ
จะเปลี่ยนจากการสวมกระโปรงเป็นกางเกงยาวเมื่อต้องให้บริการบนเครื่องบิน และจะเปลี่ยนคืนเป็น
กระโปรงก่อนลงจากเครื่อง เป็นต้น

นอกจากนี้ วงการกีฬา ยังเป็นวงการหนึ่ง ที่การออกแบบเครื่องแต่งกายมีความสำคัญมาก ใน
การเพิ่มประสิทธิภาพแก่ผู้สวมใส่ เช่น การออกแบบชุดนักฟุตบอลทีมชาติฝรั่งเศสโดยบริษัทไนกี้
(ไทยรัฐออนไลน์, 22 ธันวาคม 2556) ที่นำเสนอว่ามีการนำเทคโนโลยี Dri – Fit ซึ่งจะสามารถช่วยดึง
ความเปียกชื้นที่ผิวหนัง ออกสู่ด้านนอกเสื้อผ้าเพื่อให้ระเหยออกได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ในขณะที่รู้ซึ่งเจาะด้วย
เลเซอร์ และผ้าตาข่ายที่ถูกออกแบบจัดวางไว้ในบริเวณที่เกิดความร้อนสูงจะช่วยให้มีการระบายอากาศ
ได้ดี และทำให้มีอากาศไหลผ่านได้ทั่วบริเวณของผิวหนัง นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้เล่นรู้สึกเย็นสบายในขณะ
สวมใส่แล้ว ผู้ออกแบบยังใช้กระบวนการทอแบบใหม่ที่ใช้เส้นใย 2 ชนิดร่วมกัน คือเทคนิคการทอผสาน
เส้นใยฝ้ายและเส้นใยโพลีเอสเตอร์รีไซเคิลเข้าด้วยกัน เพื่อมอบคุณสมบัติในการดูดซับความเปียกชื้นได้ดี
มีการออกแบบรูปทรงให้มีความพอดีตัวและเอื้อให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น
ที่สำคัญที่สุดคือการผลิตเสื้อผ้าเหล่านี้จากขวดพลาสติกกรีไซเคิล ที่ใช้ขวดพลาสติก 18 ขวด ต่อการผลิต
ชุดหนึ่งชุด ซึ่งทีมฟุตบอลทีมชาติฝรั่งเศสได้รับรางวัลรองชนะเลิศเมื่อสวมใส่ชุดนี้เข้าแข่งขันฟุตบอล
ชิงแชมป์แห่งชาติยุโรปปี 2016

ในวงการกีฬาว่ายน้ำ ยังมีการออกแบบชุดว่ายน้ำเพื่อลดแรงเสียดทานโดย บริษัท Speedo ซึ่ง
ออกแบบชุดว่ายน้ำ ให้กับ Michael Phelps นักว่ายน้ำทีมชาติสหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถชนะเลิศเหรียญ
ทอง 7 เหรียญทอง ณ โอลิมปิกปักกิ่ง ค.ศ. 2008 ในคราวเดียว ซึ่งชุดว่ายน้ำชุดนี้เรียกว่า ชุด Fast Skin

(จิริรัตน์ ประสาร, 2556) มีการออกแบบเลียนแบบลักษณะผิวหนังของปลาฉลาม เป็นสัณฐานรูปตัว V ซึ่งเมื่อนักกีฬาว่ายน้ำ ร่องขนาดเล็กมากมาขยบนผิวหนังจะช่วยลดแรงต้านด้วยการสร้างกระแสน้ำวนขนาดเล็ก ส่งผลให้นักกีฬาว่ายน้ำได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ยังมีการตัดเย็บชุดว่ายน้ำให้มีความกระชับเพื่อลดแรงต้านสะเทือน ของผิวและกล้ามเนื้อ เพื่อลดการสูญเสียพลังงานของนักกีฬาด้วย จากข้อมูลทดสอบในนักว่ายน้ำระดับโลก Speedo กล่าวว่า ชุดว่ายน้ำ Fast Skin สามารถช่วยลดแรงต้านได้มากขึ้นร้อยละ 3 และช่วยเพิ่มความเร็วได้มากขึ้นร้อยละ 7.5 เมื่อเทียบกับชุดว่ายน้ำทั่วไปอีกด้วย

ด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์และใช้รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ ปลัดอำเภอซึ่งถือเป็นข้าราชการพลเรือน สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหน้าที่ที่หลากหลาย ทั้งด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ การอำนวยความสะดวก การปกครองท้องที่ การอาสารักษาดินแดน และการทะเบียนราษฎร (แผนยุทธศาสตร์กรมการปกครอง พ.ศ. 2559 – 2562) แต่มีประชาชนไม่น้อยที่มีประสบการณ์และความคิดที่ว่าปลัดอำเภอคือเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานด้านทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชนเท่านั้น เนื่องจากเป็นงานด้านการบริการที่ประจำอยู่ว่าการอำเภอ มีโอกาสได้พบเจอกับประชาชนในแต่ละวันมากที่สุด ส่งผลให้ประชาชนไม่ทราบถึงการทำงานในภารกิจด้านอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจงานที่จะต้องปฏิบัติงานในภาคสนามอยู่เสมอ ปลัดอำเภอจึงเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ผสมผสานกันระหว่างผู้ให้บริการประชาชนกับผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย รวมถึงมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น รูปแบบปลัดอำเภอที่สวมใส่ออกปฏิบัติหน้าที่นั้น ควรจะมีความเหมาะสมต่อสภาพอากาศร้อนชื้นของประเทศไทย ให้ความคล่องตัวต่อการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อตัว ปลัดอำเภอและกรมการปกครองด้วย แต่ทว่าในปัจจุบัน รูปแบบข้าราชการที่ปลัดอำเภอสามารถสวมใส่ในการออกปฏิบัติราชการได้ตามระเบียบกฎหมาย มีอยู่สองประเภทด้วยกันคือ 1. เครื่องแบบ สีทากีคอพับแขนยาว (รูปแบบเดียวกับข้าราชการพลเรือนทุกประเภท) และ 2. เครื่องแบบสมาชิกกองอาสา รักษา ดินแดน ซึ่งต้องเป็นปลัดอำเภอที่เป็นสมาชิกกองอาสา รักษา ดินแดนด้วยเท่านั้นถึงจะสวมใส่ได้ แบ่งเป็นสองรูปแบบคือ ชุดปกติสีทากี/สีขาวคอพับ และชุดฝึกลายพราง/ลายพรางเขียว (ซึ่งเป็นชุดที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันกับทหาร และเจ้าพนักงานป่าไม้)

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาเครื่องแบบข้าราชการที่ปลัดอำเภอสามารถสวมใส่ในการออกปฏิบัติราชการได้ตามที่ได้กล่าวข้างต้นว่า เครื่องแบบดังกล่าวสามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ มีความเหมาะสมในการสวมใส่ปฏิบัติภารกิจต่างๆ และสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่ปลัดอำเภอได้หรือไม่ และในแนวทางใดบ้าง

1.2 วัตถุประสงค์งานวิจัย

1.2.1 เครื่องแบบข้าราชการประเภทต่างๆ ที่ปลัดอำเภอสามารถสวมใส่ได้ตามระเบียบกฎหมาย สามารถบอกถึงบทบาทและหน้าที่ในสังคมของผู้สวมใส่ และ/หรือส่งเสริมภาพลักษณ์ให้แก่ ปลัดอำเภอได้หรือไม่ อย่างไร

1.2.2 เครื่องแบบข้าราชการประเภทต่างๆที่ ปลัดอำเภอสามารถสวมใส่ได้ตามระเบียบกฎหมาย มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของปลัดอำเภอหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาถึงเครื่องแบบต่างๆ ของปลัดอำเภอ ที่มีผลต่อการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด จินตภาพ และประสบการณ์ของประชาชนทั่วไป กับบทบาทและหน้าที่ของปลัดอำเภอ

1.3.2 เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมของเครื่องแบบต่างๆ ของปลัดอำเภอในสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของปลัดอำเภอ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เพื่อให้ทราบถึงประเภทของเครื่องแบบข้าราชการที่เหมาะสมจะเป็นเครื่องมือในการแสดงบทบาทหน้าที่ของปลัดอำเภอ และเป็นเครื่องแบบที่สามารถสนับสนุนภาพลักษณ์ของปลัดอำเภอได้

1.4.2 เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของเครื่องแบบข้าราชการประเภทต่างๆ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอ ในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

1.4.3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องแบบข้าราชการพลเรือนให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1.5.1 เครื่องแบบปลัดอำเภอ หมายถึง เครื่องแบบข้าราชการทุกประเภทที่ปลัดอำเภอสามารถสวมใส่ได้ตามระเบียบกฎหมายต่างๆ

1.5.2 ชุดอ่อน อส. หมายถึง เครื่องแบบสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนชุดปกติสีฟ้าและสีขาวคอพับ

1.5.3 ชุดฝึก อส. หมายถึง เครื่องแบบสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนชุดฝึกลายพรางและลายพรางเขียว

1.5.2 บทบาทและหน้าที่ของเครื่องแบบ หมายถึง การแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของหน่วยงาน ที่สังกัด การบ่งบอกถึงความเป็นสาขาอาชีพ ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน และการสะท้อนสถานภาพทางสังคม

1.5.3 ความเหมาะสมของเครื่องแบบ หมายถึง การที่เครื่องแบบสามารถสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้สวมใส่ แบ่งออกเป็นประสิทธิภาพทางกายภาพ เช่น ความคล่องแคล่ว การเคลื่อนไหว การระบายอากาศ ฯลฯ และประสิทธิภาพในเชิงอำนาจ เช่น เครื่องหมาย สีของเครื่องแบบ การบังคับบัญชา การบังคับใช้กฎหมาย ฯลฯ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved